

EDNOSTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (na 1. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. uro zvečer in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Neprankirana pisma se ne sprejemajo.

ROCINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za avstro-ogrsko in bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 4-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstovica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Neprankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Štev. 732.

V Ljubljani, v sredo dne 12. novembra 1913.

Leto III.

Bližajo se delegacije.

Doba delegacijskega zasedanja se približuje. Skupna vlada se pridno pripravlja na to in zadnja ministrska konferenca, katere se pod predsedstvom grofa Berchtolda udeležijo zastopniki avstrijske in ogrske vlade, je bila celi dve uri, da je uredila razne podrobnosti na podlagi prejšnjih glavnih sklepov. Naloga nedolžno izgleda ta notica o marljivosti in opoditih ministrov, ki jo je brzojavna zica nesla po vseh krajih Avstrije in večina domaćih državljanov, ki je čitala kratko vest, pač ni mislila nič posebnega. Kaj na si povrniti predstavljajo, če bere o »podrobnostih«, ne da bi bilo o njih navedeno, kaj natančnega? In površnost je glavna avstrijska lastnost brez izjeme narodnosti, preko vseh nacionalnih nasprotij, ki se zde potrebna, da ne pride do živci, spaja dobrodušna površnost Slovencev in Germanov in Romanov.

Ali kratka notica o ministrski konferenci pravi nekaj temeljitejšega, nekaj tehtnejšega, go bi človek sodil po njeni lahkotni obliki. Podrobnosti, o katerih so se posvetovali gospodje ministri z obeh strani Litve, določajo napredne sklepe prejšnjih konferenc, in če ima blaženi avstrijski državljani, kadar čita svoj časopis, nekoliko spomina, se mu zasveti, da je v prejšnjih poročilih govora o nujnih vojaških in mornariških potrebah, s katerimi se morala baviti delegacije; tedaj se nemara komu tudi na neko vsoto, ki je bila v zvezi s temi poročili in ki je zgornjeje od mnogih premnogih besed: Za militarizem ne zahteva avstro-ogrsko vlada nič manj kakor milijard, če se vse natančno preračuna, bo pa stroškov morda še nekoliko več.

Resnično, delegacije zaslužijo, da jim povzeto prebivalstvo nekoliko več pozornosti, kakor doslej. Tajiti sicer ni mogoče, da se kaže parlamentarizem v delegacijah bolj v karikaturi nego v svojem pravem značaju; toda v avstriji smo že tako vajeni karikatur, da zaradi tega ni treba odvrčati oči od korporacije, ima kontrolno naše zunanje politike in ki od nje o najzadnejših žrtvah ljudstva. Zlasti to bo treba delegacijam priznati zanimivost.

Pričakovati je, da se bo prebivalstvo resnično nego doslej interesiralo za posvetovanja in sklepe gospodov delegatov, kajti že za zunanjo politiko je zbujeno zanimanje, kakršnega nikdar ni bilo opazovati v državi. To je največja in najpozitivnejša zasluga grofa Berchtolda, katere mu ne more odreči niti največji nasprotniki. Če bi bila njegova politika črna in enostavna, pa spojena z največjimi uspehi in najkoristnejša za državo in njeno prebivalstvo, ne bi bila mogla tako zdriniti ljudstva, kakor ga je zdramila s svojim večnim nemiranjem, s svojimi senzacijami, s svojimi fiaski in blamažami, s svojimi nečuvnostmi in s svojimi fantastičnimi stroški.

Če je zaspanost bolezen avstrijskih narodov, jo je grof Berchtold precej kuriral. Seveda ni bila njegova metoda homeopatična. Nemara vendar kaj ve o ljudstvu, kateremu ga je bodarila dobrohotna usoda, pa je spoznal, da je pri nas zdravljenje le z radikalnimi načini in z velikanskimi dozami strupov mogoče. Zato nam je dal jesti in piti svoje medicine, grenke vicer in ljute, ne na žlice, ampak na funte; in tem množinam je primeren tudi račun, ki nam ga zdaj predlaga.

Če je zaspanost bolezen avstrijskih narodov, jo je grof Berchtold precej kuriral. Seveda ni bila njegova metoda homeopatična. Nemara vendar kaj ve o ljudstvu, kateremu ga je bodarila dobrohotna usoda, pa je spoznal, da je pri nas zdravljenje le z radikalnimi načini in z velikanskimi dozami strupov mogoče. Zato nam je dal jesti in piti svoje medicine, grenke vicer in ljute, ne na žlice, ampak na funte; in tem množinam je primeren tudi račun, ki nam ga zdaj predlaga.

Nenadoma pa je prišel grof Berchtold s svojim pomočnikom Kanijo in njegova zunanja politika je začela praskati kožo vsega prebivalstva tako, da ni moglo nikakor več dremati v starem pokoji. Včasih je hodila diplomacija po prstih; njene noge so bile tako lahke, da ni bilo slišati korakov. Zdaj pa je obula velike škornje s podkovanimi petami in je teptala, da se je odmev njene hoje razlegal od meje do meje.

Zunanja politika in militarizem.

(Konec.)

Poročilo posl. sodr. Leuthnerja na nemškem stranknem zboru.

Kako se sme v naših časih sploh govoriti, da naj vojnica mornarica štiti trgovsko?

Pomorska vožnja naših dni je pretežno vožnja po črtah; navezana je na gotove črte, na določene čase odhoda in prihoda. Poleg tega ima

Na dnevni red so prihajale same afere, in ena je bila bolj kričava od druge. Od dragocinskih telesnih organov konzula Prochaska do Skadra, od srbske jadranske luke do revizije bukarškega miru se je neprenehoma razlegal alarm. Žurnalistične krike iz Kanijeve pisarne je spremljalo rožljanje s sabljo; in ko so jeli še rezervisti trumoma zapuščati delavnice in njive, rudnike in pisarne, pa so drdrali vojaški vlaki noč in dan proti mejam, je moral biti spanja konec. Tudi v glavah, v katerih vprašuje radovednost navadno le, kaj imajo pri sebi za večerjo in kaj bo gospod fajmošter v nedeljo pridigal, se je zgenilo: Kaj pomeni to?

Nauk je bil že nekaj vreden. Vendar je bil nemara nekoliko predrag. Slabi časi so prišli v Avstrijo, tolažiti se pa ni mogoče, da je tako volja božja; kajti gospodarska kriza, katero je priznal celo vodja avstrijskega finančnega ministrstva Engel, ni prišla z nebes, ampak ima svoj vir v politični umetnosti gospoda Berchtolda. In gospodarska kriza ni majhna, tudi ni že na kraju, kakor nas je hotel tolažiti gospod Engel, ampak sega še vedno globokeje in napenja razmere do neznanosti. Iz velikih tekstilnih podjetij prihajajo venomer nova poročila o omejevanju dela; strojna industrija nima kaj delati, ker velike tovarne ne potrebujejo strojev, in če se ne kurijo kotli, ni vredno kopati preveč premoga. Tako prihajajo delavci vseh mogočih industrij ob delo, tehničarji nimajo posla, in če množice ne zaslužijo, ne morejo imeti zaslužka oni, ki živijo od njih. Trgovci ne more prodajati svojega blaga, kmet ne svojih živil. Hiše se ne zidajo, če nimajo ljudje denarja za stanovanja; in če ni stavbinskega dela, ostajajo zidari na cesti. Tako poraja ena brezposelnost drugo in kriza se širi v brezkončnost in brezupnost.

Avstrijska industrija si ne more izbirati trgov po mili volji. V svetovne daljave so že davno konkurenti iz velikih industrijskih držav našli svojo pot, in kamor so sedli, tam se, pa se ne dajo niti od močnejših nego smo mi, pragnati meniti nič tebi nič. Naš geografski položaj, sposobnost naše industrije in vse razmere nam kažejo pot na Balkan. Tam je naš naravni trg, tam so nas celo pričakovali; mi pa smo odbijali gospodarske zveze s svojo politiko, s politiko grofa Berchtolda. Medtem ko smo žugali zdaj Srbiji, zdaj Črni gori, medtem ko smo koketirali zdaj z Bolgarsko, zdaj z Rumunijo, pa puščali obe na cedilu, so Nemci in Francozi in Belgijci sklepali brez ropota kupčijske pogodbe. Mi pa lahko ugibamo, koliko bi lahko zaslužili, koliko dela bi lahko imeli naši delavci, kako bi se lahko povečal naš konzum, kako bi se lahko dvignil naš promet, če bi bili bolj gladili pot trgovini, če bi bili mobilizirali nekoliko manj rezervistov, pa nekoliko več pionirjev pametne trgovske politike.

Avstrijskim narodom se je razgrnil zastor zunanje politike, in spoznali so, da skrivnost ni tako mistična, kakor so jim dopovedovali leta in leta. Zjasnilo se jim je, da je gospodarsko življenje v najtesnejši zvezi s to umetnostjo, ali zjasnilo se je na račun splošne blaginje. To bi bila dovolj kruta kazen za nekdanjo brezbriznost. Da naj plačajo za svoje spoznanje še milijardo, ki bo takorekoč vržena v morje, ker ne bo imelo ljudstvo od nje niti toliko koristi, da bi moglo kupiti nekoliko več krompirja, je pa vendar predraga šala.

Toda o skupnem proračunu, ki obsega skoraj same militaristične zahteve, bodo sklepe delegacije, in kdor pozna ta čudni zbor, ne more pričakovati delegacijskih razprav s prevelikim upanjem. Učiteljica izkušnja pravi, da so vojaške zahteve v delegacijah vedno svetost, ki je patriotska večina nikdar ne oskrni. Vlada sama je prepričana, da so obravnave v delegacijah gola formalnost. Kadar je proračun sestavljen, računa vojni minister z njim že, kakor da je sprejet. Kdo naj bi si nakopal nemilost militarizma?

Če bodo delegacije same sebi prepuščene, poretke z vdihom ali brez vdihov amen. Potem naj ljudstvo gleda, kako bo iz sedanja mizerije izkopal zaklad, da poplača mobilizacijo, stroške nove brambene reforme, nove bojne ladje in vse morilno orodje, ki se tako krasno prilaga naši visoki krščanski kulturi. Kadar govorijo generali, so delegacije hipnotizirani. Zdaj je le še vprašanje, če ima ljudstvo toliko glasu, da jih more zdriniti iz hipnoze. Molčati pač ne more, kadar brusijo nož, da mu bodo rezali jermena iz kože. Milijarda je naposled svota, ki je vredna, da izpregovori ljudstvo o njej, preden ga položi pod stikalnico.

mo prosto plovo. Med ladjami obeh vrst, zlasti med onimi druge skupine vladajo največje razlike glede na vozno hitrost; zdaj pa naj se kdo predstavlja, da bodo n. pr. avstrijske križarke zbrale to potovalno družbo najpestrejših sestave v eno zaščitno skupino? Namen nasprotnika, da bi oviral vožnjo, ki ne more ostati na svojih črtah in ne prihajati o pravem času, bi bil dosežen tudi če ni misliti na uspeh takega

podjetja. More li biti Avstro-Ogrska tedaj tako močna, da bi mogla obvladovati svoje črte v vzhodnem Sredozemskem morju in proti Vzhodni Indiji, ter jih tako ščititi? Naposled ne more dandanes niti najmočnejša pomorska sila uspešno izvesti zaščite svoje pomorske trgovine s spremljevalnimi ladjami. Na morju štiti tisti, ki gospoduje na morju. Ali moderne bojne ladje, ki porabijo neskončno mnogo premoga, ki so nesposobne, da bi kakšno večjo škodo popravile s sredstvi, ki jih imajo na krovu, so še veliko bolj navezane na brodomna oporišča kakor stare jadrnice. Tako oporišča pa ima po širnem svetu v neprekinjeni vrsti le Anglija, in zato je samo Anglija sposobna za prosto gibanje po morju, ki je v omejeni meri dano še Ameriki, Japonski in Franciji v vodah, v katerih gospodujejo. Samo Anglija obsega po širni zemlji, Amerika, Japonsko in Francija pa v onem ožjem krogu morje z železnimi sponami kablov in ga premostujejo z brezžičnimi postajami. Ravno brezžični brzojav pa pomeni prekucijo v temeljih moderne pomorske vojne. Brezžični brzojavi postavljajo mornarico brez vesti proti brodomu, ki dobiva vesti, ki je vedno v zvezi z domovino in z obrežjem, ki je vsak hip lahko poučena o gibanju sovražnika. Kje je večje jamstvo zmage? Anglija ga ima povsod, mornarice kakor avstrijska, ga nimajo nikjer. Brez vesti, v gibanju oviran z ogromnim spremstvom ladij za premog in za orodje, je odjadral admiral Cervera proti Kubi, pa je priplaval in je moral priplavati v zasedo, katero mu je bila napravila ameriška mornarica. Brez slave je padel v pogin, in najsijajnejši veleum se ne bi bil izognil enaki usodi. Slabejša pomorska sila sploh ne more izvesti materialnih pogojev uspešne pomorske vojne.

Vendar pa naj bi bila — to je najpriljubljenejša fraza naših mornariških zanešenjakov — vojna mornarica

zavarovalna premija trgovske mornarice in pomorske trgovine.

To bi bila kupčija; za kupčijo pa je treba jasnih računov. Avstro-Ogrska pa je edina med evropskimi državami, v kateri so najobrtnejši kraji s pravo industrijsko puščavo, s slabo obljudenimi, neobetnimi kraji ločeni od edine luke; edina, v kateri živi nekaj čez dvestotisoč državljanov ob morju, medtem ko opletajo obale drugih držav venci velikih mest. Tako je tudi avstrijska trgovska mornarica umeten produkt, ni pa zrastle iz proste gospodarske moči kakor nemška ali angleška. Naša trgovska mornarica živi od subvencij. Z davčnim denarjem je zgrajena; in če so dobile avstrijske trgovske ladje v letih 1901 do 1910 stoštirinideset milijonov kron subvencije, več nego znaša kapital njih delnic in obligacij, če sta Avstrija in Ogrska zadnja leta še povečali subvencije, tako da se parobrodni družbam in ladjedelnici obeh držav vsakih šest let izplačuje popolna vrednost njih ladij — čemu je tu treba še zavarovalne premije? Zavaruje naj davčni denar, ki se odteka v obliki subvencij, z davčnim denarjem, ki priteka bojni mornarici; to je pač najčudnejša zavarovalna kupčija, ki je bila kdaj sklenjena.

Oglejmo si pa svojo pomorsko trgovino in spoznajmo, da je vpričo zunanje trgovine, ki znaša 6289 milijonov, leta 1912 komaj za 1168 milijonov vrednosti odšlo in prišlo po morju, tedaj se prepričamo, da imamo

najdražjo mornarico vsega sveta, za katero plačujemo pri proračunu v znesku 180 milijonov celo šestino vrednosti svoje pomorske trgovine. V primeri s tem izgine kljub svoji ogromnosti angleški mornariški proračun,

Dnevne beležke.

— **Deželno zastopstvo** ima nocoj ob osmih sejo v društvenih prostorih. Odborniki naj pridejo točno.

— **Volilni odseki vseh ljubljanskih okrajev** imajo jutri, v četrtek ob 8. zvečer **važno** sejo, katere naj se zanesljivo udeležijo vsi člani. Na dnevnem redu so važne volilne zadeve.

— **Zakaj?** Zakaj je položaj delavstva še vedno tako žalosten in beden? Zakaj izjemajo podjetniki še vedno milionske profite iz delavnega ljudstva? Zakaj bogate agrarci na račun proletariata? Zakaj delavec še vedno ne loči pravega od nepravega prijatelja? Zakaj še vedno nima delavstvo socialnega in starostnega zavarovanja, katero je obljubila vlada že leta 1907? Zakaj dovoljujejo meščanske stranke milijarde za militarizem? Zakaj naraščajo od leta do leta davčna bremena? Edino zato, ker široke plasti ljudstva niso poučene o političnih in gospodarskih razmerah v državi in deželi, ker žive brezbrizno, brez zanimanja od dneva do dneva, ker bero liste, ki s plitvimi dogovorščinami odvrčajo pozornost mas od njegovih življenjskih interesov. Če bi pa široke plasti delavskega ljudstva brale delavsko časopisje, tedaj bi vedele zakaj se draže od dne do dne življenjske potrebe, tedaj bi vedele, da je naša trgovinska politika, ki zapira meje in postavlja visoke uvozne carine, pogubonosna ravno za delavstvo. Če bi vsak delavec bral naš list, tedaj bi spoznal stranke, ki dovoljujejo vladi milijarde za militarizem, ki se pa upirajo socialnemu zavarovanju in spoznal bi tudi

ki znaša z 944 milijoni mark napram vrednosti pomorske trgovine v znesku 27.400 milijonov mark komaj nekaj več od tridesetinke; izgine ogromni nemški proračun s 467 milijoni, ker obsega komaj trindvajsetinko 13.000 milijonov vredne zunanje trgovine.

Angleška mornarica je v svoji veličini primerna ideji svetovnega gospodstva; nemška je primerna misli, da bo Angležem napad na nemško mornarico tako drag, da ga opuste; razmerje med obema se vjema z dejstvom, da je Anglija z devetimi desetinami svojih življenjskih potrebščin odkazana na morje, medtem ko zaupa Nemčija 67 odstotkov svoje zunanje trgovine morju. Četudi je čboje oboroževanje blazno, izvira ta blaznost vendar le napačnim zaključkom iz obstoječih dejstev. Avstrijski marinizem, ta blaznost brez metode, nima razmerja do nobenih dejstev resničnega sveta, ampak je le izraz prestižne politike, izraz mnenja, da spada k etiketi velesile tudi dridnotsko brodomstvo.

Sodrug Leuthner je naposled predlagal sledečo

resolucijo,

ki je bila soglasno sprejeta:

Strankin zbor obsoja z ogorčenjem in gnusom balkansko politiko dunajskega kabineta, ki je spravila, tavajoča brez cilja in obenem izživajoča, Avstro-Ogrsko tekom zadnjega leta ponovno na rob vojne, ki je, spremljana z držnim, nepremišljenim vojnim ščuvanjem in z mobilizacijami, v globočinah omajala gospodarsko življenje, opustošila kredit in z vsem tem privreda kupčijske stagnacije in brezposelnost nad državo, v mnoge kraje pa brezprimerno bedo.

Balkansko politiko Avstro-Ogrske vodi izključno nespametni strah pred velokorabsko idejo; da se odpravi nje pretvezna nevarnost, bi bila ureditev ustavnih razmer na Hrvaškem in izpopolnitev avtonomije v Bosni najuspešnejša sredstva. Namesto da posaga z nerodnimi spletkarjami in s sramotečim neuspehom v spore balkanskih držav in žanje sovraštvo in nezaupanje vseh, bi morala pametna politika Avstro-Ogrske na Balkanu iskati gospodarske koristi za svoje narode v skrbni in v bodočnost zroči trgovinski politiki, katero je doslej onemogočala zaslepljena skopost agrarcev. Avstro-Ogrska nima na Balkanu drugih interesov kot gospodarske. Zatorej ne sme stremeti za protektorskim položajem v Albaniji, s čimer se le odpira vir trajne nevarnosti, tudi ne v obliki sovlade z Italijo, ki bi nas nujno spravila v sovražno tekmo in v nasprotje do sosedne države, s katero potrebujemo zaradi miru in kulture prijateljsko razmerje.

Strankin zbor protestira proti nameravanemu novemu povišanju vojnih in domobranskih kontingentov, ki jih je vojna uprava že drzno anticipirala s protipostavnim zadrževanjem nadomestnih rezervistov. Ogromni, na 400 milijonov ocenjeni stroški mobilizacije, nadaljevanje artiljerijske reforme, napovedana ustanovitve druge dridnotske eskadre prete narodom Avstro-Ogrske z izrednim bremenom, ki presega milijardo. Militarizem je popolnoma osvojil državo, razdeva finance, zapira vire davčne sile in odteguje socialnim in kulturnim reformam vse moči, tlačijo široke sloje delavskega ljudstva v največjo bedo in jih goni čez morje. Militarizem je postal edina vsebina našega državnega življenja, našega državnega delovanja. Strankin zbor poziva ves delavski razred, naj z vztrajno odločnostjo nadaljuje boj proti militarizmu in proti vsem, ki ga podpirajo, kot sovražnikom ljudske sile in uničevalcem ljudskega gospodarstva.

stranko, ki edina stoji na straži za njegove pravice, za izboljšanje njegovih življenjskih razmer. Če bi vsak delavec bral »Zarjo«, tedaj bi vedel, da je avstrijska država v dveh letih napravila 688 milijonov novih dolgov, a ne zato, da bi izboljšala plače svojih nastavlencev, da bi dvignila solstvo, da bi podpirala brezposelne, ampak edino le za nove puške, topove in ladje. Delavci bi vedeli, če bi dan za dnem brali »Zarjo«, da so le zato tukaj, da jih država nesramno izmozgava, da jim obdačuje vsak grižljaj in vsak požirek. In če bi delavstvo vse to vedelo, bi poiskalo tudi pot, da se odpravijo te krivice, bi našlo pot v socialistične organizacije. Ne z godrnjanjem in ne s preklinjanjem ne bo delavstvo prišlo do boljšega življenja, temveč edino le z delom. Zato pa sodrugi na delo, da se razširi »Zarja«, da ne bo delavske družine, kjer bi vsak dan ne čitali »Zarie«.

— **Pevski odbor »Svobode«** ima v četrtek zvečer ob 8. v društvenih prostorih sejo; odbornike prosimo, da pridejo vsi in točno.

— **Izjava.** Podpisani izjavljam, da kandidature »Narodnih delavcev« za obrtno sodišče katero je priobčil »Slovenski Narod« dne 10. novembra t. l. v št. 258. ne sprejemam iz nastopnih vzrokov: Ker so me kadidiral brez moje vednosti; ker nisem star 30 let, kakor to zahteva zakon in ker sem član mednarodne sodarske in pivovarske organizacije. — V Ljubljani, 11. novembra 1913. — Jožef Medved.

— **Izjava.** Podpisani izjavljam, da ne sprejemam kandidature od Nar. del. org. v Ljubljani, objavljene 10. t. m. v št. 258. »Slovenskega Naroda«, vsled tega, ker so me postavili za

kandidata za obrtno sodišče, brez moje vednosti in ker sem član mednarodne kovinarske organizacije. — V Ljubljani, 11. novembra 1913 — **Križar Friderik.**

Tiskovni sklad »Zarje«: Podružnica »Vzajemnosti« v Sempolaju pri Nabrežini 3 K 20 v. Koman, Ljubljana, 2 K.

— **Generalno izkušnjo** so imeli viški klerikalni volilci v nedeljo v »Društvenem domu«, in sicer za shod, ki bo v nedeljo in na katerem nastopi sam g. deželni glavar dr. Šusteršič, kakor poroča »Slovenec« od včeraj. Upamo, da sta patra Teodor in Avgustin dobro naučila volilce, kdaj morajo odobravati izvajanja »samera g. deželnega glavarja« forte, kdaj fortissimo, kdaj morajo biti ogorčeni in kdaj navdušeni. Na nedeljskem shodu sta se pokazala patra kot prava ljudska prijatelja. Ker je viška občina odpravila doklade na žganje in pivo, so viški klerikalci poslali resolucijo deželnemu odboru, v kateri protestirajo proti odpravi doklade. S tem, da hočejo imeti klerikalci visoko naklado na žganje in pivo, hočejo omejiti konsum teh alkoholnih pijač. Resnica, da pristni pivcevi ne odvrnejo od pijančevanja še tako visoke doklade, je pa že tako stara in že tolikokrat dokazana, da bi jo tudi že viški patri lahko vedeli.

— **Socialna demokracija na rakovi poti.** V nedeljo so bile v Berlinu in predkrajih volitve v mestni zastop. Socialna demokratska stranka je pridobila pri teh volitvah štiri nove mandate, dva v Charlottenburgu, dva v Schönebergu. V mestnem zastopu je bilo doslej 41 socialističnih svetovalcev, odslej jih bo 45. Razen 45 socialistov je v berlinskem mestnem zastopu 99 liberalcev.

— **Klerikalizem v Avstriji.** Državni poslanec sodrug dr. Ludo M. Hartmann je imel v nedeljo predavanje v Gradcu o predmetu »Napredek klerikalizma v Avstriji«. V svojem zanimivem predavanju je pojasnil, kako da se je posrečilo neprestanemu delu klerikalcev v Avstriji, da so poslabšali naš šolski zakon, ki sam na sebi ne bi bil tako napačen. Vse avstrijske vlade, zlasti pa naučni ministri, predvsem skozinsko klerikalni sedanji naučni minister Hussarek, so poslušno orodje avstrijskih klerikalcev in tako je Avstrija postala tista država v Evropi, ki kaže najmanj odporne sile nasproti klerikalizmu. Značilen primer, kako postaja Avstrija od dne do dne bolj črna in mračnijaška, so učiteljska. Državna učiteljska imajo vsako leto manj učencev in učenek, med tem ko narašča število učencev in učenek v klerikalnih učiteljskih. V Avstriji smo prišli tako daleč, da je dve tretjini vsega ljudskošolskega učiteljstva izšolanega v klerikalnih učiteljskih. Avstrijska vlada pa podpira z največjim veseljem vzgojevanje klerikalnih učiteljev in učiteljic. Sodrug Hartmann je dejal ob sklepu svojega predavanja, da ne bi bili naši zakoni tako slabi, če bi se izvrševali v tistem duhu, ki so ga položili vanje ustvaritelji teh zakonov. Ena največjih revolucij v Avstriji bi bila revolucija, ki bi izsilila natančno izpolnjevanje zakonov.

— **Najprej Španka — potem Avstrija.** Vendar enkrat je upostavljen deseturni maksimalni delovnik v tekstilni industriji, ampak ne na Avstrijskem, temveč v — Španiji. Kraljevska odredba od 26. avgusta 1913 določuje, da ne sme trajati delovni čas za moške in ženske delavce na teden več kakor 60 ur. Akordne mezde se mora v razmerju s skrajšanim delovnim časom zvišati. Pri nas so vladni hlapi — krščanski socialisti in nacionalci vseh baž — potepali deseturni maksimalni delovnik. Avstrijska vlada je na konferenci v Bernu pritrdila deseturnemu delavniku, ampak deseturni delovnik bo pri nas uveljavljen šele čez — deset let! Špansko delavstvo je izsililo deseturni delovnik vsled zadnje velike stavke. Uboga Avstrija, ki jo zdaj prekaša že Španka!

— **Izseljeniški škandal.** Preiskava proti Austro-Američani je doslej dognala, da je imela družba v Oalici nad 1000 oficelnih agentov in zastopnikov in veliko število zakonitih agentov, ki so se rekrutirali iz županov, železniških uslužbencev, gostilničarjev, poštarjev itd. Izseljence so prepeljavali s kmetov v Krakov, odkjer so jih odposlali na podlagi pogodbe s Poolom 4 odstotke čez Trst, ostale čez nemške luke. Dva agenta iz Krakova, Finder in Seliger, sta zbežala. Kako da je bil izseljeniški obrt plodosen, kaže to, da sta imela ta dva agenta velika posestva in mnogo hiš v Krakovu. Aretirani pater Szponder je bil agent Anglo-Conti-

mental-Company v Rotterdamu, ki ima filijalko v Bazlu, kamor je pater pošiljal izseljence. Pred nekaj dnevi so aretirali vodjo filijalko Austro-Američane v Szucazi Hellmanna, v nedeljo pa vodjo filijalko v Stanislavu Zangra. Obe filijalki so oblasti zaprle.

— **Samostojni kandidat v splošni kuriji za novomeški okraj.** Gospod profesor in posestnik Anat Škerlj kandidira za novomeški okraj kot samostojni kandidat.

— **Kandidata S. L. S. v kmečki skupini Ribnica — Vel. Lašče — Kočevje** sta Anton Lovšin, posestnik v Jurjevič, in Karl Škulj, kaplan v Ribnici.

— **Mesečni shod podružnice ljubljanskih mizarjev** se vrši v nedeljo dne 16. t. m. točno ob 9. dopoldne v vrtnem salonu gostilne »pri Levu« z običajnim dnevnim redom.

— **Shod podružnice kovinarjev** bo v nedeljo 16. t. m. točno ob 10. dopoldne v restavraciji pri »Perlesu«. Kovinarje opozarjamo, da se tega shoda vsi udeležijo, ker je izredne važnosti za vse kovinarje.

— **Deklamacijski večer**, ki ga prirede gg. V. Bratina, M. Skrbinšek in J. Šest, je preložen na prihodnji teden.

— **Baharija N. D. O. v Ljubljani** je zelo velika. Tudi veliko članov imajo — na papirju, v resnici je na vsa organizacija nekaj delavcev iz mestne plinarne in »štab« mestne zastavljavnice. Vse drugo, kar kriče okrog, je pa prazna slama. Predrznost teh par možicelov pa presega vsako dostojnost. V kratkem bodo volitve v obrtno sodišče. Ker pa sami nimajo splošnoobnega sposobnega kandidata, si izposojajo kandidate iz socialističnih vrst. S tem hočejo namreč preslepiti delavstvo in javnost, češ, pogledite, vsi ti so v naši organizaciji. Delavstvo pa dobro pozna lumparijo teh možicelov in se ne da speljati.

— **C. kr. policijsko ravnatelstvo razglašajo:** C. kr. policijsko ravnatelstvo smatra za potrebno, da popolnoma zapre šentpeterski most vpricho njegovega slabega stanja za vozni promet od 12. novembra 1913 do preklica. Prestopki te prepovedi se bodo kaznovali po cesarski naredbi z dne 30. septembra 1857. drž. zak. št. 198, z globo od 2 do 200 K, oziroma z zaporom od 6 ur do 14 dni.

— **C. kr. policijsko ravnatelstvo razglašajo:** C. kr. policijsko ravnatelstvo smatra za potrebno, da Jurčičevega trga zaradi demolarianja hiše št. 3 v Čevljarski ulici za zovove in nečee od 12. novembra do preklica. Za stranke, ki stanujejo v tem delu ulice je odhod in dohod dovoljen. Prestopki te prepovedi se bodo kaznovali po ces. naredbi z dne 30. septembra 1857. drž. zak. št. 198, z globo od 2 do 200 K, oziroma z zaporom od 6 ur do 14 dni.

— **Gospoda Kastelic & Žabkar** sta sprejela glasovnice za volitve v obrtno sodišče, katerih na do danes še nista izročila delavcem. Pozivljamo gospoda tovarnarja, da jih takoj izroči delavcem, kajti drugače si jih bodo delavci priskrbeli drugim potom. Ali bi morda gospod Kastelic rad kakšne klerikalne kandidate zapisal na glasovnice? Opozarjamo delavce, da mora dobiti vsak volilec poleg legitimacije dve glasovnici.

— **Samomor.** V ponedeljek popoldne se je obesil v telovadnici ljubljanske realke 66letni pomožni sluga nemškega telovadnega društva Verdir. V ustih je imel pipo, v žepu sukniča steklenico vina. Obesil se je bil na oknu. Ko so ga dobili, je bil že mrtev. Vzrok samomoru so najbrže slabe gmotne razmere.

— **Jesenice.** V četrtek 13. t. m. ob 8. zvečer se vrši v gostilni pri Mesariju društven železničarski shod. Poroča sodrug Kopač.

— **V mestni klavnic** so zaklali od 26. oktobra do 2. novembra 63 volov, 7 bikov, 9 krav, 282 prašičev, 153 telet, 46 kostrunov in 11 kozličev; vneljali so pa 747 kg mesa, 30 prašičev in 12 telet.

— **V Soro** je skočil in utonil v soboto ob eni ponoči 36letni tovarniški delavec Franc Stare iz Zgoranje Senice pri Goricih. Stare je bil strastno vdan pijači, bil je zadnje čase zelo potr in je večkrat delal, da bo izvršil samomor. Truplo so potegnili iz vode in prepekljali v mrtvašnico v Soro.

— **Vodiška Johana tudi tatca?** »Riečki Novi List« poroča: Zagrebška policija je poslala reški tatralco za neko »svetnico«, katere opis popolnoma odgovarja Johanci Jerovškovi. Dotična »svetnica«, ki jo zasleduje zagrebška

policija, je bila pred par tedni v Zagrebu, kjer se je mudila v samostanu usmiljenih sester, in je ukradla, preden je odpotovala z reškimi vlakom, v neki krčmi v Kolodvorski ulici Stefanu Lisku 700 kron.

— **Družabni red po božji volji.** Neka gospa Wernerjeva v Novem Jorku ima naslednje letne izdatke: Vsak dan v letu po en par rokavic, par po 15 K, na leto 5375 K; 100 oblek po 5000 K, znaša 500.000 K; 50 parov čevljev po 250 K, znaša na leto 12.500 K; 150 žepnih robcev po 20 K, na leto 3000 K; klobuki 250.000 K; perilo 75.000 K; kožuhovina 30.000 K; nogavice, solnčniki, parfemi itd. 120.000 K; letni izdatki znašajo torej 995.875 K, torej nekoliko manj kakor 1 milijon kron samo za toaletne predmete.

— **Proletarci** ob takih blaznih izdatkih vsaj vedo, čemu da stradajo.

— **Pet psov je zastrupil.** V nedeljo popoldne je nek zlobnež zastrupil petim šišenskim lovcem pet krasnih lovskih psov v lovišču pod Sv. Katarino. Stvar ima v rokah že državno pravdniki, storila pa baje že tudi poznajo.

— **Kinematograf »Ideal«.** Psylander, ta ljubljene obiskovalcev kinematografa bo igral v petek v drami »V naročju strasti«. V soboto italijanska drama »Zlati križec«. Od danes do četrtega lepi film »In hoc signo vincas«.

Sta'ersko.

— **Delavsko gledališče v Hrastniku.** Med hrastniškimi delavci se je ustanovil rudarski dramični odsek, ki hoče med delavstvom zbuditi zanimanje za dramatiko in v ta namen prirediti po eno do dve predstavi na mesec. Odsek si je poskrbel že čeden oder, za katerega je slikarska dela prav mojstrsko izvršil g. Josip Prijatelj; mizarška dela je popolnoma brezplačno opravil sodrug Jurij Novak, kateremu izreka odsek toplo zahvalo. Vodstvo predstav bo v rokah sodruga Pavla Baloga. Odsek se je ustanovil v spoznanju, kako veliko pomena ima dramatika za ljudsko izobrazbo. Zlasti v kraju, kakršen je Hrastnik, kjer živi velika delavska množica, ki pa nima pristopa do drugih kulturnih sredstev kakor do onih, ki jih daje organizacija, so gledališke predstave veliko vredne in lahko izdatno pospešujejo izobrazbo. Dobimo torej v Hrastniku delavsko gledališče. Izurnosti igralcev po poklicu kalpada ne bodo imeli, toda člani odseka imajo najboljšo voljo in bodo klub napornemu delu pod zemljo radi žrtvovali svoj prosti čas, če bo med delavstvom tisti odziv, ki ga po pravici pričakujemo. Ali četudi nimamo igralcev-umetnikov, bo tudi diletantski oder začel, iz katerega se sčasoma lahko razvije kaj boljšega. Saj so se drugod iz diletanzma razvila celo popolna gledališča. V nedeljo 16. novembra, se otvori prva sezona našega delavskega gledališča. Potem bodo redno sledile predstave, in sicer namerava vodstvo uprizoriti že letos razna dela sledečih dramatikov: Ivan Cankar, Etlbin Kristan, Medved, Gangl, Andrejev in drugih. Delavstvu priporočamo, naj se posluži prilike, ki mu jo tako po žrtvovalno dajejo mladi diletanti in naj obiskuje delavsko gledališče. Naš ponos bodi, da bo vsaka predstava razprodana.

— **Dramatični odsek v Hrastniku** ima svojo prvo letošnjo predstavo na lastnem odru (v hiši konsumnega društva) v nedeljo, 16. t. m. Začetek ob 4. popoldne. Blagajna se otvori ob pol štirihi. Cene prostorov so: Sedeži prvih vrst 1 K; sedeži drugih vrst 70 vin.; sedeži tretjih vrst 40 vin.; stojišče 30 vin.

Koroško.

— **Električni tok je ubil** v nedeljo v tovarni za celulozo pri sv. Magdaleni pri Beljaku delavca Ludvika Stockerja. Na stopnicah mu je izpodrsnilo, padel je na električno napeljavo, skozi katero je šel 120 voltov močan električni tok, ki je Stockerja ubil pri prici.

— **Morilec alkohol.** Iz Beljaka poročajo: V petek popoldne je prišel delavec Tomaž Serajnik v žganjarno Žnideršičevo, kjer je ostal do večera in se neprestano nalival z žganjem. Postalo mu je slabo in gostje so ga zavlekli v vežo. O polnoči je prišel agent Leopold Anschütz domu, ki stanuje v isti hiši in videl Serajnika na tleh. Ko ga je potipal, se je prepričal, da je Serajnik že popolnoma trd. Poklical je stražnika, ki je šel takoj po policijskega zdravnika. Zdravnik je pa konstatiral le še smrt. Gostilničar je postopal skrajno brezobzirno, da je pustil Serajnika ležati, dokler ni bil mrtev.

XXVII.

Ivan je zvedel tedaj v Rokytki o vseh teh dogodkih, katere so mimogrede rečeno — še sodnijsko preiskovali. V preiskavi pa se je pokazalo, da se je pri omenjeni slavnostni serejadi na Staromestnem trgu zbral nedaleč od sohe Device Marije kakih petnaest do dvajset mladeničev, ki so začeli prepevati domoljubne pesmi po žalostnem napevu in s strašnim piskanjem in vresčanjem razburjati množico.

Ivan je vs eto zvedel iz časopisov, a kmalu je dobil popolnejša poročila i po zasebni poti, iz katerih je lahko gotovo sodil, da je bila demonstracija pripravljena in da se posrečila po želji organizatorjev. Ivanu je bilo kar žal, da se mudi na kmethi. Uverjen je bil, da je res prišla ura, da se bodo sedaj začele goditi velike stvari, da mesec kimovec spravi na dan prave in iznenadejajoče dogodke. Mlada kri se je vzpenila v njem, razum je nehal delovati, strast ga je ovladala. Pred njegovimi očmi se je gnalo divje jate.

Takrat je hitel z letovišča. Očetu in materi je navajal mnogo vzrokov, zakaj mora baje v Prago. Že začetkom kimovca je zapustil Rokytko.

Na kraljevskograški postaji se je slučajno sešel z Laškom, z Jenšovskim in neznanim starejšim bradatim gospodom učenjaškega obličja. Predstavila sta mu gospoda, a ne kot učenjaka, ampak kot blagajnika kraljevskograške posojilnice, kot jako odličnega radikalca, kateri baje baš pripravlja za tisek brošurico o državno-

Crna. 2. novembra je poizkusila »herška rudokopna družba« nov tovorni avtomobil. Poizkusna vožnja je imela prav zle posledice. Ko se je vračal avtomobil iz Pliberka, je vozil na cesti, ki je za avtomobile zelo nevarna, prenaglo. Na ovinku je prav tako hitro vozil in nesreča je bila že tu. Tri osebe, ki so sedele v avtomobilu, so padle na cesto in se težko poškodovale. Šoferjev pomočnik Vodnik je dobil tako težke poškodbe, da je obležal nezavesten. Prenesli so ga na Poljano. Ker ni bilo zdravnika v Prevalju doma, so poslali po zdravnika v Črno, ki se je takoj odpeljal z avtomobilom. Medtem se je že znočilo in avtomobil je srečal pri Možici kmeta z vozom in konjem. Konj se je splašal in kmet, posestnik iz St. Danjela, ga je držal. Ko je pripeljal avtomobil mimo kmeta, ki je držal konja, je zadel avtomobil ob kmeta in mu zlomil nogo. Zdravnik in šofer nista nič videla o nezgodi in sta se peljala dalje na Poljano, kjer je ležal Vodnik. Vodnik je dobil pri padcu iz avtomobila tako težko notranje poškodbe, da najbrže ne bo okrevale. Zdravnik je prišel potem tudi kmetu na pomoč, katerega so prepeljali v rudniško bolnišnico.

— **Požar.** Iz Črne nam poročajo: Pretečeni torek opoldne so pogorela gospodarska poslopja in žitnica Iepenerju v Savarijih. Najemniku Podojstru je pa zgorela vsa krma, žitni pridelki in en prašič. Najemnika zadene nezgoda posebno težko, ker ni bil zavarovan. Ogenj so baje povzročili otroci.

Trst.

— **Strankino zborovanje.** Politični odbor jugoslov. soc. dem. stranke vabi vse mestne in okolišanske stranke pristaje na strankino zborovanje, ki bo v nedeljo, 16. t. m. ob 4. popoldne v zeleni dvorani Delavskega doma, ul. Madonnina 25. Poleg rešitve nekaterih važnih zadev se na tem zborovanju izvolijo tudi odbor, ki bo imel nalogo predložiti na konferenci listo sodrugov za bodoči politični odbor. Nihče ni ne manjka.

— **Odbor okrajne organizacije za II. volilni okraj** ima v petek zvečer v gostilni »International« važno sejo, na katero so vabljivi tudi vsi zaupniki. Nihče naj ne manjka.

— **Okrajna organizacija za II. volilni okraj** je imela zadnjo sredo zborovanje zaupnikov v Grete, Rojana, Barkoveli in III. in IV. volilnega okraja. Sklenilo se je sklicati prihodnji teden v vseh teh krajih shode za ustanovitev krajevnih organizacij. Zato pozivamo vse sodruge, da se spravijo na delo, da bodo vsi shodi dobro obiskani. Že je sklicana deželna konferenca na kateri bodo morale okrajne organizacije podati račun o svojem delu, ki jim je bilo naloženo na lanski konferenci. Na delo torej takoj in z vso silo.

— **Jugoslovanska socialistična mladina** priredi v nedeljo, 16. t. m. ob 8. zvečer v gostilni »International« v ulici Boccaccio 25 svoj prvi družinski večer s petjem, godbo, dramskično predstavo in še marsičem drugim. Sodrugom in vsem prijateljem naše mladine priporočamo, da se udeležijo tega zabavnega večera v velikem številu. Tam se bodo lepo v domačem krogu zabavali, bodo koristili dobri stvari in svojo navzočnostjo navdušili našo mladino, naše bodoče delavce na agitačnem in organizacijskem polju. Vstop je prost.

— **Pevski odsek** vabi vse svoje člane, člane mladeniške organizacije, člane III. podružnice železničarjev in vse one, ki so podpisali pole za redne prispevke v korist nabave prostorov v Rojanu, na shod, ki bo v četrtek 13. t. m. ob 8. zvečer v gostilni »International« ul. Boccaccio 25. Na dnevnem redu je razprava o nabavi prostorov. Prostori so že najeti in bodo v teku tega meseca pripravljeni, da se v njih nastanimo. Potrebne so še malenkostne formalnosti, ki se morajo rešiti. Pridite torej vsi, ki ste povabljeni, na shod v velikem številu.

— **Avstrijska posebnost.** Kakor vse, tako hoče tudi sedanja naša vlada ostati zvesta trmoglavji avstrijski politiki, ki se na vso moč trudi, da ne pridejo narodi do svojih pravic. Posledice te politike se kažejo že dolgo sem v splošni nezadovoljnosti narodov, ki bi radi bili povsod rajši nego v Avstriji, pri tej stari macehi svojih narodov. Na drugi strani pa izgleda avstrijska politika napram narodom tako, kakor da bi dajala potuho šovinističnemu nacionalizmu, kakor da mu nalašč išče argumente za

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalje.)

Ljudstvo je prepevalo domoljubne pesmi. Ko je godba hotela preglušiti petje, ji je odgovarjalo s piskanjem in sikanjem. Pred hišami nekaterih znanih Nemcev centralistov so nekočkrat burno zaklicali »pereat«. Pri poreškem vrtu so se množici postavili na pot stražniki, kateri so prihiteli sem od Praških vrat, toda — videč nepregledno množico — so pustili iti ljudstvo dalje. Vrste demonstrantov so se pa množile neprestano. Množica je potem prestopila meje mesta Prage in korakala pocelširokikraljevski cesti v Karlinu proti Ferdinandovi vojašnici. Ko je godba odšla v vojašnico, je ljudstvo še nekaj časa dajalo duška svojemu opozicijskemu ogorčenju. Medpotoma je baje tudi razbilo nekoliko šip v oknih karlinskega sodišča. Neprenehoma prepevajoč se je vračalo proti Florenci in pri poreškem vrtu zadelo ob močan oddelek policijskih stražnikov. Tu se je razdelilo na dve strugi; ena se je valila po Florenci druga po Poreški cesti, potem pa sta se obe zopet sešli pred Prašnimi vrati. Demonstranti so se napotili po Prekopih proti Vavlavskemu trgu, potem dalje na Jungmanov trg, kjer so jeli prepevati domoljubne pesmi pred Jungmanovim spomenikom. Odtod so šli na Karlov trg.

Tam, kjer Jungmanova ulica prehaja v Vodičkovo, so bile razbite plinove svetilke na hišah št. 20, 18 in 12. V hiši št. 130—II. je bilo razbito z opekami več šip v oknih. Na Karlovem trgu je množico ustavila močna policijska straža. Takorekoč pred očmi taiste je bila ubita svetilka na novemestnem stolpu. Stražniki so razganjali potem ljudstvo z nogami in s pestmi. Neki policaj je tekel za civilistom z golo sabljo do Lazarske ulice. Že je iztezal roko po njem, tu je pa nekdo vrget stražniku pod nogo dežnik, ob kojega se je ta spodtaknil in padel. Drug stražnik je dobil z opeko udarec po glavi in je baje dokaj ranjen. Nasprotno je bilo tudi nekaj civilistov ranjenih od stražnikov s sabljami. Iz Karlovega trga so demonstranti konečno odhajali po Vodičkovi ulici proti Vavlavskemu trgu in zaklicali tu pred poslopjem višjega državnega pravdnika nekoliko »pereat« ter se polagoma razšli. V dostavih pa so dnevniki poročali, da je bilo na Staromestnem trgu in po sosednih ulicah raztrošenih nebroj hektografiranih listkov z raznimi gesli in opozicijskimi izreki veleizdajalske in protipostavne vsebine.

Dan pozneje so časopisi poročali še: »V pozni nočni uri nam naznanjajo, da se je baje na Bojiški in zlasti na Kraljevih Vinogradih opazilo na kandelabrih ali na drevji nekoliko avstrijskih orlov, ki so bili na razne načine poškodovani in nedvomno potegnati z raznih puslopij.«

In hoc signo vinces!

Novo! V tem znamenju bodeš zmagal!
Ta slika ima tudi slovenske napise. **Novo!**

Predvajanje te velikanske zgodovinske zgodbe
od danes dne 12. do petka 13. novembra
Velikanski cirkuški prizori. Izpreobrnitev h krščanstvu. Trpinčenje kristjanov.
Cesar Konstantin sprejme krst. Prikazen sv. križa. Bitka pri Laksa Ruba. Angeli
se prikažejo in strašijo poganke bojevničke. Cesar Konstantin porazi Maksencija.
Solški mladini priporočljivo.

v Kino-IDEAL v Ljubljani

Predstava traja 2 uri. Vsak dan od 1-3, 3-5, 5-7, 7-9 in od 9-11.
7 dni! V nedeljo tudi ob pol 11. zjutraj.
Cene: K 1.90, 1.60, 1.30, 1, -60. **7 dni!**

spešno agitacijo. Sedaj so zopet na vrsti Italijani. Oni zahtevajo svoje vseučilišče in bi se zadovoljili za sedaj tudi s samo pravno fakulteto v Trstu. Vlada jim je noče dati. Italijanski nacionalci so s tem baje še bolj zadovoljni. Naj je italijanski nacionalac Bartoli dejal svoj nasvet, da je vseučilišče ona stvar, ki se mora eno zahtevati in nikdar ne imeti. In vlada mu baje ugoditi temu istrskemu politiku in najjo tako italijanski nacionalci vedno uspešen argument, da z njim navdušujejo svoje pristase na posebno hvaležnost napram Avstriji. Zadnje tednje so sklicali italijanski dijaki po vseh italijanskih mestih in mestecih celo vrsto shodov, na katerih so zahtevali vseučilišče. Tak shod je bil tudi v Trstu in pravijo, da je bil dobro obiskan. Pa glej; skoro vsi govori so bili bolj nasprotje proti socializmu nego proti vladi. To je tudi pomagalo, da ni bila sprejeta resolucija nekega fanta, ki je zahteval od vseh socialističnih poslancev, naj z vsemi močmi zahtevajo v parlamentu italijansko vseučilišče, pa če pride tudi do razpusta parlamenta. Po shodu je pa naša policija aretirala nekaj okoli 30 oseb, ki niso izkazali miru in domovini one časti, ki jo domovina zahteva od svojih sinov tudi takrat, kadar jih tepe. Čisto po avstrijsko. Pa se pri tem vede italijanski in slovenski nacionalci.

Goriško.

— Gorica. Danes ob 8. zvečer se vrši v goštni pri »Treh kronah« občni zbor II. železničarske skupine. Poročča družba Kozjak.
— Splošna delavska zveza »Vzajemnost« v Nabrežini priredi v nedeljo dne 16. t. m. ob 4. popoldne v gostilni g. Grudna Franca »Martinov večer« s plesom, veseloigro »Raztreščena«, šaljiyo pošto, ribolovom, deklamacijami itd. Vse drugo na vabilih. Ker je čisti doždeček namenjen v korist organizaciji, vabimo vse sodruge in sodružice iz Nabrežine in bližnjih krajev na obilo udeležbo. — Odbor.

Državni zbor.

Dunaj, 11. novembra.

V zbornici je grof Stürgkh danes odgovarjal na češko interpelacijo zaradi upravne komisije na Češkem. Po njegovem govoru je bilo z veliko večino sklenjeno, da se otvori o odgovoru debata. Grof Stürgkh je pač delal obraz, kakor da mu je to neprijetno, toda na tistem je ravno zadovoljen s tem sklepom, ker je tako za nekaj časa suspendirana rusinska obstrukcija, ki mu ni treba nič misliti. Vprašanje, kaj bo s finančnim načrtom, pa je postalo vsled tega še nekoliko bolj košljivo.

V nemškem Nationalverbandu je bila mala kriza. Wolf je zahteval, naj se prepreči volitev delegacij, dokler ne napravi vlada reda v parlamentu. V Nationalverbandu je nastala zaradi tega predloga velika zmeda in načelnik r. Gross je demisioniral. Pozneje pa si je dal zopet omehčati srce.

Preden je prišel Stürgkh do besede, je sodrug Gröger kot generalni govornik razložil galske socialnih demokratov proti davku na žganje. Potem je Rusin Olešnickij tri ure obstruiral, tako da je mogel Stürgkh šele ob 7. zvečer začeti.

Seja.

Predsednik odpira sejo ob 3. popoldne. Nadaljuje se debata o

davku na žganje.

Besedo ima generalni kontragovornik

sodr. Gröger:

Socialni demokratje protestirajo proti zvezi finančnega načrta s službeno pragmatiko in bodo glasovali proti vsakemu zvišanju davka na žganje. Veliki deficit državnega proračuna je predvsem povzročil militarizem. Celo meščanske stranke morajo priznati, da največja vojna sila nič ne pomaga, če je država in prebivalstvo bankrotno. Za najmanjši socialnopolitični zakon je treba najlutejših bojov. Govornik opisuje razmere na Koroškem, kjer se izda za vsako glavo po 25 kron na leto za žganje. Zato ljudstvo fizično in duševno degenerira. Komaj trideset procentov vojnih obveznikov je sposobnih! Zvišanje davka ni sredstvo zoper žganjsko kugo. Treba je pivskih azilov, cenjenih živil, vzgojevališč za zanemarljivo mladi, predvsem pa pametne gospodarske politike. Nadalje biča Gröger nemškonalno in krščanskosocialno kvarjenje šolstva.

Rusin Olešnickij govori tri ure. Zelo ostro polemizira s Kurilovičem, ki se sam imenuje Rus.

Min. preds. grof Stürgkh

odgovarja na Stanekovo interpelacijo zaradi imenovanja

upravne komisije na Češkem.

Boj narodnih strank je že več let oviral delovanje deželnega zastopstva. Deželne finance so bile izčrpane; zakonite obveznosti so ostale neizpolnjene. Upanje, da najdejo avtonomni faktorji izhod iz vrtilca, se je izjalovilo. Začetkom poletja se je situacija tako poostрила, da je bila

finančna katastrofa

neizogibna, če ne pride takoj pomoč. Od deželnega zbora je ni bilo pričakovati. Tudi nove volitve ne bi bile privedle deželnega zbora, ki bi bil sposoben za delo. V deželnem redu ni nobene direktive za tak slučaj. Treba pa je bilo takoj preprečiti polom deželnega gospodarstva in ohraniti kredit kraljestva. V tej sili je imela vlada le eno pot; to je povzročilo izdajo cesarskega patenta z dne 26. julija.

S tem se ni izpremenila deželna ustava; izvajale so se posledice iz dejstev. Ukrep je le provizoričen in velja, dokler se ne obnovi normalne razmere. Zgodilo se je to v interesu vseh prebivalcev češkega kraljestva. Tako poseganje najvišje državne oblasti v situacijo v slučaju skrajne sile priznava znanost in praksa.

Vladi se zdi potrebno, da nastopi tako pomirjenje, ki obljubi nemoteno delovanje deželnega zbora. Posebno smatra vlada za svojo resno dolžnost, da zbliža obe narodnosti. Pri tej priliki se bodo morale stranke tudi zediniti zaradi novega deželnega volilnega reda.

S tane k predlaga, da se

o odgovoru otvori debata.

Z večino 16 glasov se sklene otvoritev debate.

Nato je bila sklicana

seja starejšin,

ki je sklenila, da se bodo ta teden vse seje začele ob 10. dopoldne in da bo vsak dan po debati o Stürgkhovem odgovoru nadaljevanje finančne debate.

Posl. Weiguny je danes vložil interpelacijo zaradi oficirskega izgredu v socialistični redakciji v Lincu.

Konec seje ob pol 10. zvečer.

Prihodnja seja jutri ob 10. dopoldne.

Zadnje vesti.

VOLILNA REFORMA ZA GALIŠKI DEŽELNI ZBOR.

Dunaj, 12. Semkaj sta prišla tudi virilista galskega deželnega zbora nadškofa Todorowicz in Bilczenski. Sicer pravita, da sta prišla na Dunaj k škofovski konferenci, vendar pa zatrjujejo v političnih krogih, da se bosta udeleževala pogajanj, ki jih je začela vlada za volilno reformo.

Lvov, 12. Namestnik dr. Korytovsky se je snoči odpeljal na Dunaj.

NEZGODA NA MORJU.

Pulj, 12. Ob pol 9. zvečer je trčil parnik »San Marco« istrske družbe ob neki tender vojne mornarice, ki se je takoj potopil. Moštvo se je rešilo s čolni, ki so jih odposlale razne bojne ladje.

OGRSKI DRŽAVNI ZBOR.

Budimpešta, 12. Zbornica je v tretjem čitanju sprejela zakon o reformi porote. Potem se je razpravljalo o tiskovnem zakonu. Posl. dr. Vaczonyi (demokrat) pravi: Poročna reforma se je preneglila. Justičnemu ministru se ni zdelo potrebno, da bi vprašal strokovne korporacije in juristične organizacije za njih mnenje. Budimpeštanska odvetniška zbornica je izjavila, da se s predlogo hudo krši javna svoboda. Ta sklep je bil soglasen, čeprav so tudi pristaji vlade v zbornici; seveda ni tam parlamentarne straže. — Grof Apponyi pravi, da sedanje razmere v parlamentu niso primerne za sklepanje takih važnih zakonov. — Vaczonyi kritizira predlogo v štiriurnem govoru. Prihodnja seja bo jutri.

OGRSKA ŽELEZNIČARSKA PRAGMATIKA.

Budimpešta, 12. »Az Est« pravi, da se še te dni predloži nova železničarska pragmatika zbornici, na vsak način še preden se snidejo delegacije. (Kakor je znano, je železničarska pragmatika ena najbolj spornih točk med Hrvaško in Ogrsko. Toda če bodo Hrvatje zadovoljni s tisto izpremembo, ki jo predlaga Tisza, je zelo dvomljivo. Ostane naj določba, da mora vsak železničar tudi na Hrvaškem znati madjarsko, predpis, da je madjarsčina uradni jezik naj pa izostane, češ da se to — samoobsebi razume!)

BLAZNA MATI.

Szombathely, 12. Včeraj ponoči je 72letna vdova Milvius v poštnem uradu Boba napadla svojo hčer Heleno, ki je tam poštarica, ter jo

je 38krat udarila s sekiro po glavi in po rokah. Potem je zbežala pod streho in si prerezala vrat, nato pa skočila v globočino. Mater in hčer so s smrtnimi poškodbami prepeljali v bolnico.

REŠITEV HRVAŠKE KRIZE.

Zagreb, 12. Poročila nekaterih ogrskih listov o načinu rešitve hrvaške krize označujejo na merodajnih mestih za nepravda. Zlasti ugovarjajo vesti, da bo hrvaško-srbska koalicija podala udanostno izjavo v prid Ogrski v saboru. O pogajanjih med Skerlecem in koalicijo se ne izve prav nič. Skerlec bo baje predlagal ministrskemu predsedniku, da naj pozove k sebi nekaj hrvaških politikov. Največje difference obstojajo glede volitev in glede finančne poravnave, ker baje grof Tisza zahteva, da mora biti izvoljenih večje število starih madžaronov in da mora podati koalicija garancijo, da ne bo delala obnovitvi finančne poravnave nobenih težkoč.

SKERLECZ V BUDIMPEŠTI.

Budimpešta, 11. Hrvaški kraljevski komisar baron Skerlec je prišel danes v poslansko zbornico in je imel daljše posvetovanje z ministrskim predsednikom in ministrom za Hrvaško grofom Pejačevićem.

NOVI KRAVALI V ALZACIJI.

Berlin, 12. Preko Pariza prihajajo vesti o novih kравalnih v Zabernu. Proti polkovniku 99. polka so bile večje demonstracije. Lajtnant baron Forstner ves dan ni zapustil vojašnice. V kasarni so vojaki peli »Wacht am Rhein«, pred vojašnico pa je bila velikanska množica.

VOLITVE NA BOLGARSKEM.

Sofija, 12. 80 odstotkov volilnih rezultatov za občinske volitve je ugodnih za vlado. Volitve še niso končane.

MEHIKANSKE HOMATIJE.

Novi Jork, 11. Ameriška križarka »Weling« je nenadoma odpula iz Veracruz v Tuxplan, ker hočejo vstati naskočiti mesto in je navzočnost ladje potrebna zaradi zaščite tujcev.

SNEG V SEVERNI AMERIKI.

London, 12. Iz Novega Jorka poročajo, da so bili v vzhodnih državah silni snežni viharji. Od Mississippija do Atlantskega oceana so vse brzojavne zveze uničene.

Odgovorni urednik Etbin Kristan.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Svarilo!

Koder se

prodajajo ponaredbe,
naročite pristni

naravnost od izdelovalnice

pod naslovom:

Rastlinska destilacija
„FLORIAN“
v Ljubljani.

Zamaške

iz probkovine za steklenice in sode v vseh velikostih in kakovostih za vinotrice, pivovarne, založnike piva, izdelovalce piva, izdelovalce likerjev, lekarnarje, drogistice, mineralne vrelce in specerijske trgovine izdeluje tvrdka

Jelačin & Ko., Ljubljana

Edino domače podjetje te stroke na jugu monarhije. - Električni obrat. - Direktni avoz probkovine iz Španije in Portugalske. - Zahtevajte cenik in vzorce! - Zaloga raznovrstnih stanjlovih kapsljev za steklenice.

Posljite naročnino,

če je še niste!

Advokat dr. Jos. Ažman

Nov odvetnik in zagovornik

Ljubljana

Dunajska cesta št. 61.

Anton Bajec

umetni in trgovski vrtnar

naznanja sl. p. n. občinstvu, da se nahaja njegov

cvetlični salon Pod Trančo

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov, vencev, trakov itd.

Okusno delo in zmerne cene.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Vrtnarija na Tržaški cesti 34.

Otvoril sem lastno prodajalno

LJUBLJANA

na drobno **Breg 20** na debelo

v Cojzovi hiši.

Peter Kozina & Ko.

Tovarna čevljev v Tržiču

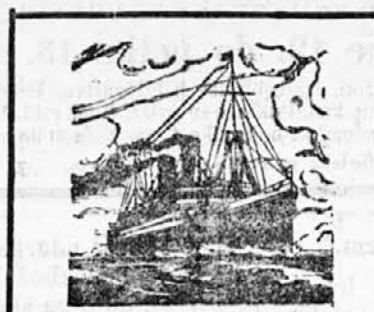
(Gorenjsko)

(najmodernejša podjetja monarhije)

Varstvena znamka.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električno razsvetljavo,
brezčlunim brzjavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da
dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopelj itd.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom
obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov
Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.
Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter
od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok so pri društvu najprimernejši in varnost vlog
najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa
svoje prihranke svojem zavodu.

Načelstvo.

Pröduktivna zadruga ljubljanskih mizarjev v Ljubljani

R. Z. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu občinstvu pri nabavi vsakovrstnega pohištva, ki ga izdeluje v lastni, najmoderneje opremljeni tovarni na Glincah pri Ljubljani.

Priporoča se tudi za vsa druga v mizarstvo stroko spadajoča dela.

Delo je vedno solidno, točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo dopošlje brezplačno v najkrajšem času.

Družinski kruh

iz pekarnice

„Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši. Hlebi po 1.75 kg veljajo samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“. — Člani, segajte po njem!

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

naznanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in načelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **51⁰/₂₀** od dne vloge do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K. Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.

Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski nasip; v Siški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Trziču, na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Siški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.